

VII.501.99.2021.KŁ

**Pan
dr Dominik Rozkrut
Prezes Głównego Urzędu
Statystycznego
ePUAP**

Szanowny Panie Prezesie!

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło wiele wniosków związanych z przetwarzaniem danych osobowych przy okazji Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021. Jak Rzecznik sygnalizował już wcześniej, wśród nich wyróżniają się sygnały dotyczące zaniepokojenia obywateli przetwarzaniem przez służby statystyki publicznej numeru PESEL.

Formularz spisowy narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań przeznaczony dla osób fizycznych dokonujących samospisu internetowego w kategorii „Dane osoby. Ustalenie danych osoby dokonującej samospisu” przewiduje konieczność podania numeru PESEL lub zaznaczenia odpowiedzi, zgodnie z którą odpowiadający jest cudzoziemcem bez nadanego numeru PESEL. Ponadto, podanie numeru PESEL jest konieczne do zdefiniowania hasła pozwalającego na zalogowanie się i uzyskanie dostępu do formularza spisowego, o ile osoba dokonująca samospisu nie skorzysta z opcji zalogowania się przez profil zaufany. Do tych dwóch aspektów mają zastrzeżenia obywatele.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. (Dz. U. poz. 1775 ze zm.) osoby fizyczne przekazujące dane w ramach spisu powszechnego są obowiązane do udzielania dokładnych, wyczerpujących i zgodnych z prawdą odpowiedzi w zakresie informacji określonych w załączniku nr 1 do ustawy. W skargach kierowanych do RPO obywatele podnoszą, że

numery PESEL nie wchodzą w zakres katalogu danych osobowych zawartego w załączniku nr 1. Numery PESEL zobowiązane są natomiast przekazywać Prezesowi GUS podmioty określone w treści załącznika nr 2 do ustawy.

Na mocy art. 9 ustawy o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r., w sprawach nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443 ze zm.). Zgodnie z art. 35b ust. 1 pkt 4 ustawy o statystyce publicznej numery PESEL stanowią dane osobowe przetwarzane w celu statystycznym przez służby statystyki publicznej. Zgodnie z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy o statystyce publicznej służby statystyki publicznej przetwarzają dane osobowe określone w art. 35b ust. 1 w celu statystycznym, obejmującym w szczególności: organizację i prowadzenie badań statystycznych, w tym spisów powszechnych. O ile więc służby statystyki publicznej mają wyraźną podstawę do przetwarzania danych, w tym numeru PESEL, wątpliwości wnioskodawców budzi podstawa do nakładania na obywateli obowiązku ujawniania takich danych w trakcie spisu powszechnego, biorąc pod uwagę, że udział w nim nie jest dobrowolny, jak ma to miejsce przy części badań statystycznych.

Zgodnie z treścią art. 51 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 9 ust. 1 ustawy o statystyce publicznej każde zobowiązanie obywatela do przekazania przez niego danych osobowych organom władzy publicznej, w tym w ramach przeprowadzania spisu powszechnego czy weryfikacji jego tożsamości dla celów przeprowadzenia tego spisu, musi posiadać wyraźne umocowanie ustawowe. **Rzecznik Praw Obywatelskich nie kwestionuje potrzeby podania danych identyfikacyjnych w trakcie spisu, jednak powinna zostać podana do publicznej wiadomości podstawa takiego obowiązku.**

Obywatele zwracają również uwagę na kwestię możliwości nieuprawnionego posługiwania się danymi i logowania się do formularza spisowego w związku z wprowadzeniem logowania się do formularza samopisu przy użyciu numeru PESEL i nazwiska panińskiego matki. Ta kwestia była również podnoszona w artykułach w serwisie *niebezpiecznik.pl*¹.

Wczytując się w głosy obywateli trudno też nie odnieść wrażenia, że w pewnym zakresie zawiodła komunikacja ze społeczeństwem. Być może częściowo przyczyną jest tu pandemia COVID-19, która postawiła przed służbami statystyki publicznej wiele nowych wyzwań. Wnioskodawcy zwracający się do RPO nie otrzymali informacji, po co państwo polskie zbiera poszczególne dane (np. o wyznaniu, niepełnosprawności, miejscu pracy) i jaką rolę pełnią dane statystyczne dla działań na rzecz mieszkańców Polski. W ocenie Rzecznika

¹ *(nie)Bezpieczeństwo Spisu Powszechnego*, <https://niebezpiecznik.pl/post/bezpieczenstwo-spisu-powszechnego/?similarpost=TOP10>

takie informacje powinny zostać opracowane w przystępnej komunikacyjnie formie i udostępnione przez GUS.

Mając na względzie powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627) zwracam się do Pana Prezesa o przekazanie wyjaśnień w niniejszej sprawie. Rzecznik przekaże odpowiedź Pana Prezesa do wiadomości obywateli. Działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy o RPO proszę jednak także o rozważenie publikacji wskazanych wyżej informacji na kanałach informacyjnych GUS.

Łączę wyrazy szacunku

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/